

Αρ. Φακ.: Α/Π 1016/2018

**Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
αναφορικά με το παράπονο με αρ. Α/Π 1016/2018
κατά του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού
και του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας**

Ερευνών Λειτουργός: Δέσποινα Μέρτακκα

Λευκωσία, 21 Φεβρουαρίου, 2020

1. Περιγραφή παραπόνου-έρευνας

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Παγκύπριας Συντεχνίας «Ισότητα» με επιστολή του ημερομηνίας 29 Ιουνίου, 2018, υπέβαλε παράπονο εκ μέρους του ΧΧΧΧ κατά του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, αναφορικά με τη μεταχείριση που υφίσταται ο τελευταίος από στελέχη του υπό αναφορά Τμήματος, λόγω της ιδιότητάς του ως μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου της Συντεχνίας.

2. Διαπιστώσεις

1. Η Παγκύπρια Συντεχνία Εργοδοτούμενων, Αυτοεργοδοτούμενων, Ορισμένου Χρόνου, Αορίστου Χρόνου και Συμβασιούχων «Ισότητα» (εφεξής «η Συντεχνία») ιδρύθηκε στις 18 Δεκεμβρίου, 2017. Σύμφωνα με το Καταστατικό, τα όργανα της Συντεχνίας είναι (1) η Γενική Συνέλευση, (2) το Διοικητικό Συμβούλιο, (3) το Συμβούλιο των Προέδρων των Τμηματικών Κλαδικών Συμβουλίων και (4) τα Τμηματικά Κλαδικά Συμβούλια (άρθρο 10 του Καταστατικού).
2. Σύμφωνα με το άρθρο 12 του Καταστατικού, το Διοικητικό Συμβούλιο (εφεξής «ΔΣ») αποτελείται από **έντεκα (11) αξιωματούχους**, οι οποίοι κατέχουν τις θέσεις του Προέδρου, Αντιπροέδρου, Γραμματέα, Β. Γραμματέα, Ταμία και Β. Ταμία και 5 μελών του ΔΣ. Το ΔΣ ασκεί τη Διοίκηση και τη Διεύθυνση της Συντεχνίας, έχει την ευθύνη της διαχείρισης των υποθέσεων της Συντεχνίας, την προώθηση των αποφάσεων των Γενικών Συνελεύσεων, Τακτικών και Εκτάκτων, την τήρηση του Καταστατικού και της νομοθεσίας που αφορά τη Συντεχνία. Το ΔΣ συνεδριάζει **κατ' ελάχιστο μια φορά κάθε 3 μήνες** και έκτακτα όποτε κριθεί αναγκαίο από τον Πρόεδρο ή/και το Γραμματέα ή από 4 τουλάχιστον Αξιωματούχους. Το ΔΣ θα βρίσκεται σε **απαρτία** όταν παρευρίσκονται στη συνεδρία **περισσότερα του μισού αριθμού των Αξιωματούχων του**. Σε περίπτωση μη σχηματισμού απαρτίας σε περισσότερες από 4 τακτικές συνεδρίες του ΔΣ, τότε όλοι οι Αξιωματούχοι του ΔΣ θεωρούνται παραιτημένοι.
3. Σύμφωνα με τους ερμηνευτικούς ορισμούς του Καταστατικού, «**Αξιωματούχοι**» σημαίνει Μέλη Διοικητικών Οργάνων της Συντεχνίας και «**Διοικητικά όργανα**» σημαίνει το Διοικητικό Συμβούλιο. Τα έντεκα μέλη του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγηκαν στις 11 Μαρτίου, 2018. Μεταξύ των μελών του ΔΣ της Συντεχνίας είναι και ο παραπονούμενος, ο οποίος είναι εργοδοτούμενος αορίστου χρόνου και κατέχει τη θέση του Τεχνικού Μηχανικού στο Επαρχιακό Γραφείο Αμμοχώστου.

4. Ο Πρόεδρος της Συντεχνίας με επιστολές του ημερ. 14/3/2018 και 28/3/2018, προς το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού (εφεξής «ΤΔΔΠ») ζήτησε την παροχή διευκολύνσεων **για όλα τα μέλη του ΔΣ** της Συντεχνίας για σκοπούς εκπλήρωσης των συνδικαλιστικών τους υποχρεώσεων και συγκεκριμένα για τις ενέργειές του ΤΔΔΠ, «*ώστε οι αρμόδιες αρχές να μην φέρουν οποιαδήποτε προσκόμματα ή/και να παρεμποδίσουν την άσκηση/εκπλήρωση των συνδικαλιστικών υποχρεώσεων καθκόντων και ευθυνών, που έχουν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Συντεχνίας μας, ώστε να καθίσταται δυνατή η έγκαιρη και αποτελεσματικής άσκηση/εκπλήρωση αυτών...*». Ο Πρόεδρος της Συντεχνίας, αφού ανέλυσε το μεγάλο εύρος του φάσματος των ενεργειών που καλούνται όλα τα μέλη του ΔΣ της Συντεχνίας να εκτελούν επί καθημερινής βάσης, ζήτησε όπως στις διευκολύνσεις που παρασχεθούν, να περιλαμβάνεται και η αναπροσαρμογή του ανατιθέμενου στα μέλη του ΔΣ φόρτου εργασίας, καθώς όπως ο ίδιος ισχυρίζεται, σε περίπτωση που δεν διασφαλιστεί κάτι τέτοιο, η προστασία και οι διευκολύνσεις που εγγυάται/κατοχυρώνει ο Νόμος, θα καταστεί άνευ αντικρίσματος και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα εκτίθενται, διαρκώς, τόσο απέναντι στους προϊσταμένους και τους συναδέλφους τους, όσο και στους πολίτες που θα αποταθούν να εξυπηρετηθούν από αυτά.
5. Το ΤΔΔΠ με απαντητική του επιστολή ημερ. 11/4/2018 σε σχέση με το ανωτέρω αίτημα της Συντεχνίας ανέφερε τα ακόλουθα «...*να σας πληροφορήσω ότι έχει εγκριθεί η παραχώρηση διευκολύνσεων στους **έξι αξιωματούχους του ΔΣ της Συντεχνίας**, ήτοι στον Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο, Γραμματέα, Β. Γραμματέα, Ταμία και Β. Ταμία για σκοπούς διεκπεραίωσης των συνδικαλιστικών τους υποχρεώσεων, κατ' αναλογία των διευκολύνσεων που έχουν παραχωρηθεί και για τις άλλες Συνδικαλιστικές οργανώσεις των δημοσίων υπαλλήλων που σχετίζονται:*

(α) με τη συμμετοχή τους στις ετήσιες ή έκτακτες Γενικές Συνελεύσεις της Συντεχνίας, στις τακτικές ή έκτακτες συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και στις συσκέψεις σε επαρχιακά τμήματα.

(β) με τη μετάβασή τους στο εξωτερικό για εκπροσώπηση της Συντεχνίας στα πλαίσια των σχέσεων της με άλλες εθνικές ή διεθνείς οργανώσεις.

(γ) με την παρακολούθηση εκπαιδευτικών – συνδικαλιστικών σεμιναρίων ή άλλων επιμορφωτικών μαθημάτων που προάγουν τις εργασιακές σχέσεις.

.....

Σε ό,τι αφορά τα 5 μέλη του ΔΣ της Συντεχνίας (μεταξύ των οποίων και ο παραπονούμενος), για τα οποία εισηγείστε όπως παραχωρηθούν ανάλογες διευκολύνσεις, σας πληροφορούμε ότι θα πρέπει οι ίδιοι οι επηρεαζόμενοι υπάλληλοι, για σκοπούς συμμετοχής τους στις συνεδρίες του ΔΣ της Συντεχνίας που γίνονται κατά τη διάρκεια του ωραρίου της δημόσιας υπηρεσίας, να προβούν σε διευθετήσεις κατόπιν συνεννόησης με

τους οικείους Προϊσταμένους τους. Σε περίπτωση, όμως, που οι υπηρεσιακές ανάγκες δεν επιτρέπουν την απουσία των εν λόγω υπαλλήλων, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο όπως οι συνεδρίες του ΔΣ να γίνονται εκτός των ωρών λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας.»

6. Ο Πρόεδρος της Συντεχνίας με απαντητική του επιστολή ημερ. 23/4/2018 προς το ΤΔΔΠ, ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι με βάση το **άρθρο 12 του Καταστατικού της Συντεχνίας**, «έκαστο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι Αξιωματούχος. Ένας έκαστος Αξιωματούχος της Συντεχνίας, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Καταστατικού ή/και κατ' εντολή του Διοικητικού Συμβουλίου, προβαίνει σε ένα ευρύ φάσμα ενεργειών» και, συνεπεία τούτου, διαφώνησε με τη θέση του ΤΔΔΠ σε σχέση με τον ορισμό που δόθηκε σε Αξιωματούχους του ΔΣ της Συντεχνίας και των διευκολύνσεων που παραχωρήθηκαν σε ορισμένους από αυτούς, αφού θεωρεί ότι η προσέγγιση αυτή, έρχεται σε σύγκρουση με το άρθρο 8 του περί της Θέσπισης Γενικού Πλαισίου Ενημέρωσης και Διαβούλευσης των Εργοδοτούμενων Νόμου του 2005 («Νόμος 78(Ι)/2005»), εναρμονιστικού της Οδηγίας 2002/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 2002 περί θεσπίσεως γενικού πλαισίου ενημερώσεως και διαβουλεύσεως των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ο Πρόεδρος της Συντεχνίας, διευκρίνισε στο ΤΔΔΠ ότι το ΔΣ της Συντεχνίας έχει αντίστοιχα καθήκοντα, ευθύνες και υποχρεώσεις με αυτά του συνόλου των ακόλουθων οργάνων της ΠΑΣΥΔΥ: α) Κεντρική Γραμματεία της ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ., (απαρτίζεται από 9 μέλη), β) Εκτελεστική Επιτροπή (απαρτίζεται από 23 μέλη), γ) Γενικό Συμβούλιο, (απαρτίζεται από 68 μέλη), δ) Έμμισθο προσωπικό της ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ. Στο πλαίσιο αυτό, ζήτησε από το ΤΔΔΠ όπως γίνουν σεβαστά τα δικαιώματα που εγγυάται/κατοχυρώνει ο **Ν. 78(Ι)/2005**, για τους εκπροσώπους των εργαζομένων και ενημερώσουν σχετικά τις αρμόδιες εργοδοτικές αρχές, τόσο για το εύρος της προστασίας που παρέχει ο Νόμος, όσον και την υποχρέωσή τους να μην θέτουν οποιαδήποτε προσκόμματα στα μέλη του ΔΣ, όσον αφορά την εκτέλεση συνδικαλιστικών καθηκόντων, με οποιονδήποτε τρόπο.
7. Το ΤΔΔΠ, με απαντητική του επιστολή ημερ. 10/5/2018, ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι «...οι διευκολύνσεις που παραχωρήθηκαν προς τους έξι αξιωματούχους του ΔΣ της Συντεχνίας και οι οποίες περιγράφονται αναλυτικά στην επιστολή μας ημερ. 11/4/2018, είναι ακριβώς οι ίδιες που έχουν παραχωρηθεί, κατόπιν έγκρισης του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, προς όλους τους αξιωματούχους των Διοικητικών Συμβουλίων και άλλων Συντεχνιών των δημοσίων υπαλλήλων, όπως στην ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ, ΠΑ.ΣΥ.Κ.Ι, ΠΑ.ΣΥ.ΝΟ, ΠΑ.Σ.Ε.Ε.Κ, και Α.Σ.Δ.Υ.Κ, για σκοπούς εκπλήρωσης των συνδικαλιστικών τους υποχρεώσεων. Περαιτέρω, έγιναν συστάσεις προς τους Διευθυντές των Τμημάτων όπου υπηρετούν οι εν λόγω αξιωματούχοι, όπως τους επιτρέπουν να απουσιάζουν από την εργασία τους για σκοπούς

εκπλήρωσης των συνδικαλιστικών τους καθηκόντων και να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα, για απρόσκοπτη συνέχιση του υπηρεσιακού έργου κατά το χρόνο απουσίας τους από το υπηρεσιακό τους καθήκον.»

Σε ό,τι αφορά, δε, στα μέλη του ΔΣ της Συντεχνίας, το ΤΔΔΠ επανέλαβε όσα στην παράγραφο 5 πιο πάνω, καταγράφονται.

8. Ο Πρόεδρος της Συντεχνίας με απαντητική του επιστολή ημερ.15/5/2018, διαφωνώντας με το περιεχόμενο της επιστολής του ΤΔΔΠ ημερ. 10/5/2018, σημείωσε, αφενός, σε σχέση με τις παρασχεθείσες διευκολύνσεις στους έξι Αξιωματούχους του ΔΣ της Συντεχνίας ότι αυτές περιορίζονται στα στοιχεία (α) έως (γ) που αναφέρονται στην παράγραφο 5, πιο πάνω, και, αφετέρου σε σχέση με τις αναφορές του ΤΔΔΠ σε άλλες συντεχνίες, ότι αυτές δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, καθώς έχουν εντοπιστεί τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις, όπου έχουν παραχωρηθεί διευκολύνσεις σε στελέχη Κλάδων, που δεν είναι Αξιωματούχοι των ΔΣ των Συντεχνιών τους. Στη βάση αυτή, ζήτησε ισότιμη μεταχείριση και παροχή όλων των αιτούμενων διευκολύνσεων σε έκαστο Μέλος του ΔΣ της Συντεχνίας.
9. Το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (εφεξής «ΤΚΧ»), ως αρμόδια αρχή για τον παραπονούμενο, με διάφορες ενέργειές του, δεν διευκόλυne από της εκλογής του τελευταίου, ως μέλους του ΔΣ της Συντεχνίας, την συμμετοχή του στις συνεδριάσεις του ΔΣ και την άσκηση από μέρους του, των συνδικαλιστικών του υποχρεώσεων. Συγκεκριμένα, αναφορικά με το θέμα της παραχώρησης άδειας απουσίας στον παραπονούμενο για συμμετοχή του σε συνεδριάσεις ή άλλες δραστηριότητες της Συντεχνίας, το ΤΚΧ με απαντητική του επιστολή ημερ. 30/5/2018, προς τον Πρόεδρο του ΔΣ της Συντεχνίας ανέφερε ότι *«Για την εξασφάλιση άδειας απουσίας από την εργασία οποιουδήποτε υπαλλήλου του Τμήματος για συνδικαλιστικούς σκοπούς, ιδιαίτερα όταν αναφέρεται σε μη αξιωματούχο και σε τακτική βάση, όπως στο αίτημά σας, θα πρέπει να εξασφαλίζεται προηγουμένως έγκριση της Αρμόδιας Αρχής, νοουμένου ότι θα διαβιβάζεται έγκαιρα στο Διευθυντή του Τμήματος, ο οποίος και θα αποφασίζει ανάλογα».*
10. Το ΤΚΧ, σε ανταλλαγή ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με τον Πρόεδρο του ΔΣ της Συντεχνίας, ανέφερε ότι **ενόψει του γεγονότος ότι ο παραπονούμενος είναι ένας εκ των δύο χωρομετρών που εξυπηρετεί την ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου, η επί τακτικής βάσης απουσία του κατά το ωράριο λειτουργίας της Δημόσιας Υπηρεσίας, για σκοπούς συμμετοχής του στις συνεδρίες του ΔΣ της Συντεχνίας, δημιουργεί ανυπέρβλητα προβλήματα και σοβαρές καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση σοβαρού όγκου συσσωρευμένης και νεοεισερχομένης εργασίας στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Αμμοχώστου.** Στη βάση αυτή,

ζήτησαν όπως οι ώρες συνεδρίας του ΔΣ της Συντεχνίας διεξάγονται σε χρόνο εκτός του ωραρίου της Δημόσιας Υπηρεσίας.

11. Το πιο πάνω αίτημα του ΤΚΧ απορρίφθηκε από τη Συντεχνία, για το λόγο ότι ο προγραμματισμός των τακτικών συνεδριάσεων του ΔΣ της Συντεχνίας καθορίστηκε, αφού λήφθηκε υπόψη και σταθμίστηκε ένα μεγάλο φάσμα επαγγελματικών / υπηρεσιακών / συνδικαλιστικών / οικογενειακών / γονεϊκών και προσωπικών παραγόντων. Το ΤΚΧ, απαντώντας στον Πρόεδρο του ΔΣ της Συντεχνίας, τόνισε εμφαντικά ότι οι υπηρεσιακές και πιεστικές ανάγκες του ΤΚΧ, δεν επιδέχονται οποιωνδήποτε περαιτέρω υποχωρήσεων.
12. Τα περί υποστελέχωσης του Τμήματος και τεράστιου όγκου εργασίας που χρήζει άμεσης διεκπεραίωσης επαναλήφθηκαν και στην απαντητική επιστολή του ΤΚΧ ημερ. 7/8/2018 προς το Γραφείο μου, σε σχέση με το παράπονο που υπεβλήθη στις 29/6/18.
13. Σημειώνεται ότι από τα ενώπιον μου στοιχεία, προκύπτει ότι στη **βάση της διακριτικής ευχέρειας του Διευθυντή του ΤΚΧ**, όπως αυτή αναλύεται στην **παράγραφο 9**, πιο πάνω, είχαν δοθεί σχετικές άδειες στον παραπονούμενο για να παρευρεθεί σε συνεδρίες της Συντεχνίας (21/6/18, 2/8/18, 25/9/18, 26/10/18, 22/2/2019, 12/3/19, 10/5/19, 16/5/19, 21/5/19), ενώ **για κάποιες άλλες συνεδρίες, ο παραπονούμενος συμμετείχε, χωρίς προηγουμένως, να λάβει σχετική άδεια** (28/6/18, 4/10/18, 19/10/18, 14/12/18, 11/1/19, 26/3/19, 3/4/19, 19/4/19, 12/6/19).
14. **Για τις αδικαιολόγητες απουσίες του παραπονούμενου** από την εργασία του και επίδειξη από μέρους του ανάρμοστης συμπεριφοράς, διορίστηκε στις 12.6.2019 ερευνών λειτουργός για διεξαγωγή έρευνας για ενδεχόμενη διάπραξη πειθαρχικών παραπτωμάτων από μέρους του.
15. Στις 15/7/2019, το ΤΔΔΠ σε απαντητική επιστολή του προς τον Πρόεδρο του ΔΣ της Συντεχνίας, απέρριψε το αίτημά του για πλήρη απαλλαγή από τα καθήκοντά τους των μελών του ΔΣ της Συντεχνίας, αναφέροντας ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει για καμιά από τις Συντεχνίες των Δημοσίων Υπαλλήλων και δεν προβλέπεται στην Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ. 32.576/8.11.1989, αναφορικά με την παροχή διευκολύνσεων που παραχωρούνται προς όλους τους αξιωματούχους των Διοικητικών Συμβουλίων και των άλλων Συντεχνιών των δημοσίων υπαλλήλων, όπως στην ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ, ΠΑ.ΣΥ.Κ.Ι, ΠΑ.ΣΥ.ΝΟ, ΠΑ.Σ.Ε.Ε.Κ, και Α.Σ.Δ.Υ.Κ.

16. Το θέμα των διευκολύνσεων προς τους αντιπροσώπους και τα συνδικαλιστικά στελέχη της ΠΑΣΥΔΥ (τότε υπήρχε μόνο η εν λόγω Συντεχνία), ρυθμίστηκε με την **Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ. 32.576/8.11.1989**, όπου εγκρίθηκαν οι Συμπληρωματικοί Κανονισμοί σε σχέση με το άρθρο 11 του Καταστατικού της Μικτής Επιτροπής Προσωπικού (εφεξής «ΜΕΠ»). Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Καταστατικού της ΜΕΠ « για σκοπούς διεκπεραίωσης του έργου της ΜΕΠ δέον όπως παρέχονται οι απαραίτητες διευκολύνσεις προς τους αντιπροσώπους και συνδικαλιστικά στελέχη της Παγκύπριας Συντεχνίας Δημοσίων Υπαλλήλων, ώστε να καθίσταται δυνατή η ταχεία και αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων τους, τόσο κατά τη διάρκεια του ωραρίου εργασίας τους όσο και εκτός του ωραρίου εργασίας».
17. Η παροχή των διευκολύνσεων αφορά, μεταξύ άλλων, «(γ) σε συμμετοχή των **αντιπροσώπων** στα ετήσια ή έκτακτα Συνέδρια της ΠΑΣΥΔΥ, τις τακτικές ή έκτακτες συσκέψεις αντιπροσώπων των Επαγγελματικών Κλάδων και Επαρχιακών Τμημάτων που συγκαλούνται μέχρι δύο φορές το χρόνο από το Γενικό Συμβούλιο της ΠΑΣΥΔΥ, τις τακτικές ή έκτακτες συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου, της Εκτελεστικής Επιτροπής και της Κεντρικής Γραμματείας της ΠΑΣΥΔΥ ως μέλη των πιο πάνω Σωμάτων ή άλλων Επισήμων Μικτών Σωμάτων.
18. Για τους σκοπούς της πιο πάνω διευκόλυνσης, η λέξη «αντιπρόσωπος» καθορίστηκε ότι περιλαμβάνει τα μέλη της Κεντρικής Γραμματείας της Εκτελεστικής Επιτροπής, του Γενικού Συμβουλίου, τους Προέδρους, Γραμματείς και Ταμίες των Επαγγελματικών Κλάδων και Επαρχιακών Τμημάτων και τους αντιπροσώπους στο Συνέδριο της ΠΑΣΥΔΥ, καθώς και όλους τους εκπροσώπους ή συμβούλους της στις διάφορες Επιτροπές και Υποεπιτροπές της ΜΕΠ που ορίζονται από αυτή...»
19. **Στον Κανονισμό 6, προβλέπεται ότι«οι Προϊστάμενοι υποχρεούνται να παρέχουν την αναγκαία άδεια απουσίας στους αντιπροσώπους της Συντεχνίας και να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα, για απρόσκοπτη συνέχιση του υπηρεσιακού έργου κατά το χρόνο απουσίας του αντιπροσώπου από το υπηρεσιακό καθήκον.»**

3. Νομοθετικό πλαίσιο

1. Το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι κατοχυρώνεται στο **άρθρο 12 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, που είναι νομικά δεσμευτικός σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δυνάμει του οποίου:

«12. 1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι σε όλα τα επίπεδα, **ιδίως** στον πολιτικό και τον **συνδικαλιστικό τομέα** καθώς και στους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, πράγμα που συνεπάγεται το δικαίωμα κάθε προσώπου να ιδρύει με άλλους συνδικαλιστικές ενώσεις και να προσχωρεί σε αυτές για την υπεράσπιση των συμφερόντων του».

2. Το δικαίωμα των εργαζομένων να οργανώνονται ελεύθερα στην οργάνωση της επιλογής τους και της συλλογικής διαπραγμάτευσης είναι επίσης συνταγματικά κατοχυρωμένο ως ένα εκ των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στα άρθρα 21¹ και 26², αντίστοιχα του Κυπριακού Συντάγματος.
3. Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι κατοχυρώνεται και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών και η οποία κυρώθηκε με τον περί της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Κυρωτικό) Νόμο του 1962³, όπου στην παράγραφο 2, τίθενται οι νόμιμοι περιορισμοί στην άσκηση του δικαιώματος, οι οποίοι κρίνονται ως απόλυτα αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία.
4. Αναφορικά με την προστασία και την παροχή διευκολύνσεων στους εκπροσώπους εργοδοτούμενων, **το άρθρο 8 των περί της Θέσπισης Γενικού Πλαισίου Ενημέρωσης και Διαβούλευσης των Εργοδοτούμενων Νόμων του 2005 και**

¹ «21.2. Έκαστος έχει το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι μετ' άλλων περιλαμβανομένου του δικαιώματος ιδρύσεως συντεχνιών και προσχωρήσεως εις ταύτας προς προστασίαν των ιδίων αυτού συμφερόντων. Παρά τους κατά την τρίτην παράγραφον του παρόντος άρθρου περιορισμούς, ουδείς εξαναγκάζεται να προσχωρήσει εις οιονδήποτε συνεταιρισμόν ή να συνεχίση να μετέχη αυτού ως μέλος.

3. Ουδείς άλλος περιορισμός επιβάλλεται επί της ασκήσεως των δικαιωμάτων τούτων πλην των υπό του νόμου καθοριζομένων, απολύτως δε αναγκαιών μόνον προς το συμφέρον της ασφαλείας της Δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημοσίας ασφαλείας ή της δημοσίας τάξεως ή της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή της προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των ηγγυημένων υπό του παρόντος Συντάγματος εις παν πρόσωπον είτε το πρόσωπον τούτο μετέχει τοιαύτης συγκεντρώσεως ή είναι μέλος τοιούτου συνεταιρισμού, είτε ου».

² 26.1. Έκαστος έχει το δικαίωμα του συμβάλλεσθαι ελευθέρως. Τούτο υπόκειται εις όρους, περιορισμούς ή δεσμεύσεις τιθεμένους επί τη βάσει των γενικών αρχών του δικαίου των συμβάσεων. Νόμος θέλει προβλέψει διά την πρόληψιν εκμεταλλεύσεως υπό προσώπων, άτινα διαθέτουν ιδιάζουσαν οικονομικήν ισχύν.

2. Νόμος δύναται να ρυθμίση τας συλλογικάς συμβάσεις εργασίας, υποχρεωτικώς εφαρμοζομένας υπό των εργοδοτών και των εργαζομένων, προστατευομένων επαρκώς των δικαιωμάτων οιοδήποτε ατόμου αδιακρίτως της αντιπροσωπεύσεως τούτου κατά την σύναψιν τοιαύτης συμβάσεως.

³ 11. 1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και εις την ελευθερίαν συνεταιρισμού, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ιδρύσεως μετ' άλλων συνδικάτων και προσχωρήσεως εις συνδικάτα επί σκοπώ προασπίσεως των συμφερόντων του.

2. Η άσκησις των δικαιωμάτων τούτων δεν επιτρέπεται να υπαχθή εις ετέρους περιορισμούς πέραν των υπό του νόμου προβλεπομένων και αποτελούντων αναγκαία μέτρα, εν δημοκρατική κοινωνία, διά την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υγείας και της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων. Το παρόν άρθρον δεν απαγορεύει την επιβολήν νομίμων περιορισμών εις την άσκησιν των δικαιωμάτων τούτων υπό μελών των ενόπλων δυνάμεων, της αστυνομίας ή των διοικητικών υπηρεσιών του Κράτους.

2018⁴, εναρμονιστικών της **Οδηγίας 2002/14/ΕΚ⁵**, προνοεί ότι «οι εκπρόσωποι των εργοδοτούμενων **απολαμβάνουν**, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους που απορρέουν από τον παρόντα Νόμο, **επαρκή προστασία και εγγυήσεις και δεν υφίστανται δυσμενείς επιπτώσεις** από τον εργοδότη εξαιτίας των δραστηριοτήτων τους ως εκπροσώπων των εργοδοτούμενων, **με σκοπό να μπορούν να εκτελούν απερίσπαστοι τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί**».

5. Περαιτέρω, στο άρθρο 5 των περί της Σύμβασης περί των Αντιπροσώπων των Εργαζομένων (Κυρωτικών) Νόμων του 1995 έως 2012⁶, προνοούνται τα ακόλουθα:

«(1) Κάθε εργοδότης—

(α) **Παρέχει αποτελεσματική προστασία στους εκπροσώπους των εργαζομένων έναντι οποιασδήποτε ενέργειας η οποία δυνατό να είναι επιζήμια γι' αυτούς, περιλαμβανομένης της απόλυσης, και η οποία οφείλεται στην ιδιότητα ή τις δραστηριότητές τους ως αντιπροσώπων των εργαζομένων, στη συνδικαλιστική τους προσχώρηση, ή στη συμμετοχή τους σε συνδικαλιστικές δραστηριότητες, εφόσον αυτοί ενεργούν σύμφωνα με τους νόμους, τις συλλογικές συμβάσεις ή άλλες ρυθμίσεις που έχουν συμφωνηθεί από κοινού· και**

(β) **παρέχει στους αντιπροσώπους των εργαζομένων τέτοιες διευκολύνσεις μέσα στην επιχείρηση, ώστε να επιτυγχάνεται η αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων τους ως αντιπροσώπων των εργαζομένων:»**

(2) Κατά την παροχή των διευκολύνσεων που προβλέπονται στο εδάφιο (1)(β) θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη-

.....

(ii) η ανάγκη να μην παρακωλύεται η αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης.»

6. Στο Μέρος II, άρθρο 28 των περί Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του 1996 (Κυρωτικών) Νόμων του 2000 και 2011⁷, προνοούνται τα εξής:

«Άρθρο 28 - Δικαίωμα των εκπροσώπων των εργαζομένων για προστασία στο επίπεδο της επιχείρησης και παροχή διευκολύνσεων.

Για αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος των εκπροσώπων των εργαζομένων στην

⁴ Νόμος 78(Ι)/2005

⁵ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2002, περί θεσπίσεως γενικού πλαισίου ενημερώσεως και διαβουλεύσεως των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

⁶ Ν. 30(ΙΙΙ)/1995, κυρωτικός νόμος της Σύμβασης 135 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας με τίτλο «Για την προστασία και τις διευκολύνσεις που πρέπει να παρέχονται στους αντιπροσώπους των εργαζομένων μέσα στην επιχείρηση.

⁷ Ν. 27(ΙΙΙ)/2000

εκπλήρωση των καθηκόντων τους, τα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εξασφαλίζουν ότι οι εκπρόσωποι αυτοί στο επίπεδο της επιχείρησης:

α. απολαμβάνουν αποτελεσματική προστασία ενάντια σε κάθε επιζήμια πράξη, περιλαμβανομένης της απόλυσης τους από την εργασία, λόγω της θέσης τους ή των δραστηριοτήτων τους ως εκπροσώπων των εργαζομένων στο επίπεδο της επιχείρησης·

β. έχουν τις κατάλληλες διευκολύνσεις προκειμένου να εκπληρώνουν έγκαιρα και αποτελεσματικά τα καθήκοντα τους, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες στη χώρα εργασιακές σχέσεις καθώς και τις ανάγκες, το μέγεθος και τις δυνατότητες της εν λόγω επιχείρησης.»

7. Στα άρθρα 5 και 6 του περί των Εργατικών Σχέσεων (Δημοσία Υπηρεσία) (Κυρωτικό) Νόμο του 1980⁸ καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 5

«1. Οι οργανώσεις των δημοσίων υπαλλήλων δέον όπως απολαύουν πλήρους ανεξαρτησίας έναντι των δημοσίων αρχών.

2. Οι οργανώσεις των δημοσίων υπαλλήλων δέον όπως απολαύουν καταλλήλου προστασίας κατά πάσης πράξεως επεμβάσεως των δημοσίων αρχών κατά την σύστασιν, λειτουργίαν ή διοικήσιν των.»

Άρθρο 6

«1. Δέον όπως παρέχονται και διευκολύνσεις προς τους αντιπροσώπους των αναγνωρισμένων οργανώσεων δημοσίων υπαλλήλων, ώστε να καθίσταται δυνατόν εις τούτους να εκπληρούν ταχέως και αποτελεσματικώς τα καθήκοντα των τόσον κατά την διάρκειαν της εργασίας όσον και εκτός ωραρίου εργασίας.

2. Η παροχή τοιούτων διευκολύνσεων δεν θα πρέπει να παραβλάπτει την αποτελεσματικήν λειτουργίαν της ενδιαφερόμενης διοικήσεως ή υπηρεσίας.»

8. Περαιτέρω, στο άρθρο 3(2) του περί της Συνδικαλιστικής Ελευθερίας και Προστασίας του Συνδικαλιστικού Δικαιώματος Συμβάσεως (Αρ. 87) του 1948, (Κυρωτικός) Νόμου του 1966, προνοείται ότι **« Αί δημόσιαι αρχαί δέον όπως απέχουν πάσης επεμβάσεως δυναμένης να περιορίση το δικαίωμα τούτο ή να παρακωλύση την νόμιμον άσκησιν αυτού».**

⁸ Ν. 65/1980, κυρωτικός της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 151 για την προστασία του δικαιώματος οργάνωσης και τις διαδικασίες καθορισμού των όρων απασχόλησης στη δημόσια διοίκηση

9. Σύμφωνα με τις ερμηνευτικές διατάξεις των περί Συντεχνιών Νόμων του 1965 μέχρι 1996⁹, ο όρος «αξιωματούχος» περιλαμβάνει παν μέλος της διοίκησης επιτροπής ή της επιτροπής οιουδήποτε παραρτήματος αυτής, ουχί όμως ελεγκτάς·
10. Στο άρθρο 63 των περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμων του 1990 έως (αρ. 3) του 2017 καθορίζεται ότι «η συνδικαλιστική ελευθερία και η ανεμπόδιστη άσκηση των συναφών με αυτή δικαιωμάτων διασφαλίζονται στους υπαλλήλους».

4. Συμπεράσματα

Οι εγγυήσεις της συνδικαλιστικής ελευθερίας δεν διασφαλίζουν μόνο το δικαίωμα των εργαζομένων να ιδρύουν ελεύθερα ή να προσχωρούν σε συνδικαλιστική οργάνωση, δικαίωμα που προστατεύεται άλλωστε στα πλαίσια του γενικού δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι, όπως αυτό έχει αναλυθεί στην παράγραφο 3 πιο πάνω, αλλά διασφαλίζουν κατά κύριο λόγο την ύπαρξη και προπαντός τη δράση της συνδικαλιστικής οργάνωσης, η οποία αναπτύσσεται τόσο έξω όσο και μέσα στην επιχείρηση προς υπεράσπιση των επαγγελματικών συμφερόντων των μελών τους.

Το Κράτος, ως εργοδότης, έχει υποχρέωση να σέβεται την συνδικαλιστική ελευθερία και να εγγυάται την αποτελεσματική άσκησή της¹⁰. Απ' αυτό έπεται, πρώτον, ότι το Κράτος, δεν μπορεί να απαγορεύει στους υπαλλήλους να εγγράφονται σε συνδικαλιστικές ή επαγγελματικές οργανώσεις και να συμμετέχουν στη συνδικαλιστική δράση, ούτε να τους περιάγει, καθ' οποιονδήποτε τρόπο, σε δυσμενέστερη θέση λόγω της συμμετοχής τους ή της δράσης τους αυτής.

Προκύπτει, **δεύτερον, ότι το Κράτος**, πρέπει να αποδέχεται, και χωρίς να επιφυλάσσει αδικαιολογήτως διαφορετική μεταχείριση στις κατ' ιδίαν συνδικαλιστικές και επαγγελματικές οργανώσεις, τη δυνατότητά τους να διαδραματίζουν το ρόλο που τους προσιδιάζει, αναλαμβάνοντας ιδίως ενέργειες για να ενημερώνουν τους υπαλλήλους, να τους εκπροσωπούν σε συζητήσεις με άλλους κοινωνικούς εταίρους και να συμμετέχουν είτε σε συνεδρίες της Συντεχνίας ή σε διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους εφ' όλων των θεμάτων που ενδιαφέρουν τα μέλη της Συντεχνίας.

⁹ Ν. 71/1965

¹⁰ Υπόθεση ΕΔΔΑ, TİM Haber Sen και Cinar κατά Τουρκίας, 21 Φεβρουαρίου 2006

Στο πλαίσιο αυτό και, έχοντας υπόψη ότι, ο ερμηνευτικός ορισμός του όρου **«αξιωματούχος»** στους **περί Συντεχνιών Νόμους του 1965 μέχρι 1996¹¹**, περιλαμβάνει **παν μέλος της διοικούσης επιτροπής ή της επιτροπής οιοδήποτε παραρτήματος αυτής, ουχί όμως ελεγκτάς**.

Ως εκ τούτου η ερμηνεία που δόθηκε στον όρο αυτό από το ΤΔΔΠ για να αποφανθεί επί της παροχής διευκολύνσεων σε ορισμένους εκ των αξιωματούχων της Συντεχνίας, δεν βρίσκει έρεισμα και δεν υποστηρίζεται από τον υπό αναφορά Νόμο. Ο νόμος δεν διαχωρίζει σε αξιωματούχους και μη αξιωματούχους. Υπάρχει ρητή και σαφής ερμηνεία του όρου **«αξιωματούχος»** ότι περιλαμβάνει **κάθε πρόσωπο που έχει την ιδιότητα του μέλους ΔΣ Συντεχνίας, και όχι που φέρει συγκεκριμένο τίτλο/αξίωμα**.

Εκείνο που ενδιαφέρει είναι να πρόκειται για μέλος που **ασκεί ενεργώς τα αντίστοιχα καθήκοντα** γι' αυτό και η αξίωση υπάρχει μόνο κατά την διάρκεια της θητείας.

Επιπλέον, θα πρέπει το ΤΔΔΠ να λάβει υπόψη την διαφορετική οργανωτική δομή έκαστης Συντεχνίας, κατά τη λήψη της απόφασής του για την παροχή των διευκολύνσεων, ώστε αυτές να παραχωρούνται στους δικαιούχους, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά έκαστης Συντεχνίας, όπως αυτά απορρέουν από τα οικεία Καταστατικά. Εν προκειμένω, ενώ στην περίπτωση της ΠΑΣΥΔΥ, η προώθηση και η επίτευξη των καθορισμένων σκοπών της Συντεχνίας, όπως αυτοί καθορίζονται από την Εκτελεστική Επιτροπή, καλείται να υλοποιήσει η Κεντρική Γραμματεία, που αποτελείται από τους Γενικό Γραμματέα, Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο, δύο Αναπληρωτές Γενικούς Γραμματείς, Γραμματέα, Αναπληρωτή Γραμματέα, Ταμία και Αναπληρωτή Ταμία και στους οποίους παρέχονται διευκολύνσεις, στην περίπτωση άλλων Συντεχνιών όπως της Ισότητας, τις αρμοδιότητες αυτές, στη βάση των οικείων τους Καταστατικών, καλείται να τις υλοποιήσει το ΔΣ και έκαστο μέλος αυτού.

Κατά συνέπεια, ο διαχωρισμός που έχει τεθεί από το ΤΔΔΠ ως προς τα πρόσωπα του ΔΣ της Συντεχνίας που δικαιούνται παροχής διευκολύνσεων στα πλαίσια της άσκησης της συνδικαλιστικής τους δράσης δεν είναι δυνατό να εφαρμόζεται σε όλες ανεξαιρέτως τις συντεχνίες που δεν έχουν ταυτόσημη Διοίκηση όπως η ΠΑΣΥΔΥ καθ' ότι η ίδια μεταχείριση διαφορετικών περιπτώσεων αφενός αποτελεί διάκριση και αφετέρου παραβιάζει τον οικείο νόμο που περιλαμβάνει ως αξιωματούχους και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ως εκ τούτου το Κράτος, ως εργοδότης, στα πλαίσια των θετικών του υποχρεώσεων για διευκόλυνση της συνδικαλιστικής δράσης, θα πρέπει να παράσχει σε όλα τα μέλη του ΔΣ της Συντεχνίας τις αιτούμενες διευκολύνσεις.

Ο καθορισμός, ωστόσο, του περιεχομένου των διευκολύνσεων, θα πρέπει είναι αποτέλεσμα

¹¹ Ν. 71/1965

συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.

Το Κράτος, ως εργοδότης, έχει υποχρέωση να μην εμποδίζει τις συνδικαλιστικές δραστηριότητες που είναι αναγκαίες για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής συμμετοχής στη διαδικασία διαβουλεύσεως για τη λήψη αποφάσεων επί θεμάτων που αφορούν στα θέματα έκαστης Συντεχνίας. Προς επίτευξη του σκοπού αυτού, οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι πρέπει να απαλλάσσονται, των υπηρεσιακών τους καθηκόντων κατά το χρονικό διάστημα που θα συμμετάσχουν στις συνεδριάσεις. Η θέση αυτή ενισχύεται και από το ίδιο το περιεχόμενο της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου όταν ενέκρινε τις διευκολύνσεις που θα παρέχονταν στους αντιπροσώπους και τα συνδικαλιστικά στελέχη της ΠΑΣΥΔΥ.

Τούτο όμως, δεν σημαίνει πλήρης απαλλαγή από τα υπαλληλικά τους καθήκοντα. Επειδή σύμφωνα με τις ανωτέρω αναφερόμενες προστατευτικές διατάξεις, **προβλέπεται ότι κατά την παροχή των διευκολύνσεων σε αντιπροσώπους εργαζομένων, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη να μην παρακωλύεται η αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης**, καθίσταται προφανές ότι κάποιο πρόσωπο πρέπει να το κρίνει και αυτό δεν μπορεί να είναι άλλο από τον προϊστάμενο του οικείου Τμήματος. Η κρίση όμως του προϊστάμενου δεν πρέπει να είναι ανέλεγκτη και προς το σκοπό αυτό θα πρέπει να είναι αιτιολογημένη για να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο σε περίπτωση που κάποιο πρόσωπο προσφύγει στη Δικαιοσύνη για παραβίαση του Συνταγματικού του Δικαιώματος.

Η συνεχής και κατ'επανάληψη επίκληση των ίδιων λόγων με σκοπό της άρνησης της διευκόλυνσης για συμμετοχή σε συνεδρία δεν φαίνεται να δικαιολογείται κατά τρόπο αναλογικό με ένα νόμιμο σκοπό.

Η κατ'επανάληψη άρνηση με την δικαιολογία της υποστελέχωσης ενδέχεται να περιορίζει τον πυρήνα του δικαιώματος και επομένως απαγορεύεται από το Νόμο.

Στην προκειμένη περίπτωση, το ΤΚΧ επικαλέστηκε, προβλήματα υποστελέχωσης και συσσωρευμένου όγκου εργασίας, καθώς ο παραπονούμενος είναι ένας εκ των δύο χωρομετρών που στελεχώνουν το Επαρχιακό Γραφείο Αμμοχώστου για τη διεκπεραίωση των χωρομετρικών εργασιών στην περιοχή της ελεύθερης Αμμοχώστου και, κατά συνέπεια, η τακτική απουσία του για σκοπούς της Συντεχνίας του, επηρεάζει αρνητικά την εύρυθμη λειτουργία του Επαρχιακού Γραφείου Αμμοχώστου.

Επιπλέον, δεν παραγνωρίζω το γεγονός ότι **ενώ σύμφωνα με το καταστατικό της Συντεχνίας, το ΔΣ συνεδριάζει σε τακτική συνεδρία μια φορά κάθε 3 μήνες, κατ'ελάχιστο, στην πραγματικότητα, από τα ενώπιόν μου στοιχεία, προκύπτει ότι συνεδριάζει κάθε εβδομάδα.**

Υπό το φως των πιο πάνω, καθίσταται σαφές ότι θα πρέπει να εξισοροτηθούν δύο

παράγοντες. Αφενός το **δικαίωμα στην Συνδικαλιστική ελευθερία** και από την άλλη ότι η νόμιμη συνδικαλιστική δράση δεν θα πρέπει να αναπτύσσεται στο χώρο και κατά τις ώρες εργασίας, κατά τρόπο που να καταλήγει στη μείωση της παραγωγικής απόδοσης και την επιβάρυνση άλλων συναδέλφων με πρόσθετο φόρτο εργασίας. Η άσκηση συνδικαλιστικής δράσης δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την παροχή εργασίας ή την εκπλήρωση των άλλων υποχρεώσεων που προκύπτουν για τον εργαζόμενο από την ύπαρξη της εργασιακής σχέσης, αλλά θα πρέπει να βρίσκεται σε ισορροπία με τις εργασιακές σχέσεις, οι οποίες αποτελούν και το λόγο για συμμετοχή τους στην συντεχνία.

5. Εισηγήσεις

Εν κατακλείδι, ενόψει όλων όσων αναφέρθηκαν πιο πάνω εισηγούμαι όπως ο παραπονούμενος εφόσον θεωρείται ως αξιωματούχος και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Συντεχνίας, σύμφωνα με τον περί Συντεχνιών Νόμο (αρ.**71/65**) τυγχάνει των απαραίτητων διευκολύνσεων για συμμετοχή στις Συνεδριάσεις εφόσον ο Προϊστάμενος δεν διαπιστώνει αιτιολογημένα ότι υπάρχουν ανυπέρβλητες υπηρεσιακές ανάγκες που δεν μπορούν να του το επιτρέψουν, και δεν δύναται να καλυφθούν άλλως πως. Κατά δεύτερο θα πρέπει οι ανάγκες αυτές όχι απλά να αναφέρονται αλλά να αιτιολογούνται επαρκώς, μη δυνάμενες να καλυφθούν από άλλα ηπιότερα μέτρα.

Μαρία Στυλιανού Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως
και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων